

Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027

Wysokość dofinansowania unijnego w podziale na poszczególne priorytety (w euro)													
2.1. Gospodarka	2.2. Środowisko	2.3. Mobilność miejska	2.4. Mobilność regionalna	2.5. Edukacja i kompetencje EFRR	2.6. Edukacja i kompetencje EFS+	2.7. Rynek pracy	2.8. Włączenie i integracja EFRR	2.9. Włączenie i integracja EFS+	2.10. Zdrowie	2.11. Turystyka i kultura	2.12. Rozwój obszarów miejskich	2.13. Pomoc techniczna EFRR	2.14. Pomoc techniczna EFS+
244 807 824	390 800 000	108 000 000	277 200 000	17 565 060	151 340 242	177 950 576	18 000 000	139 658 886	35 000 000	104 000 000	50 000 000	51 755 419	19 806 681

2.1. Gospodarka

Cel szczegółowy

Rozwijanie i wzmocnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Dofinansowanie infrastruktury badawczo-rozwojowej (w tym centrów badawczo-rozwojowych) aktywów własności intelektualnej oraz działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw (oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi), z dopuszczalnym komponentem wdrożeniowym, w tym również usług B+R dla firm oraz ochrona własności intelektualnej;

II. Inwestycje w publiczną infrastrukturę naukowo-badawczą i aktywa własności intelektualnej organizacji badawczych – na zasadach opisanych w Umowie Partnerstwa;

III. Działalność badawczo-rozwojową w obszarach zielonej gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym;

IV. Małe bony badawcze na innowacje dla MŚP;

V. Wzmocnienie kanałów współpracy nauki z biznesem mające na celu zwiększenie transferu technologii z jednostek naukowych do przedsiębiorstw (w tym podniesienie potencjału i jakości usług centrów transferu technologii).

Cel szczegółowy

Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Cyfryzacja gospodarki:

- wsparcie przedsiębiorstw na drodze transformacji cyfrowej oraz cyberbezpieczeństwa;
- wsparcie procesów cyfryzacji w firmach uwzględniających kryteria redukcji emisji gazów cieplarnianych lub kryteria efektywności energetycznej;
- wsparcie przedsiębiorstw w zakresie produkcji i usług opartych na technologiach cyfrowych;
- cyfryzacja instytucji otoczenia biznesu oraz e-usługi dla firm (w tym centra innowacji cyfrowych DIH/EDIH)

II. Cyfryzacja usług publicznych:

- e-usługi publiczne (w tym usługi A2A) – platformy e-usług (oparte o analizę kosztów i korzyści), dofinansowanie niezbędnej infrastruktury i rozwiązań cyfrowych w celu tworzenia nowych usług, zwiększenia jakości i dostępności usług publicznych oraz upowszechnienie ich wykorzystania (w tym usług e-administracji, e-kultury);
- nowe technologie w budowaniu innowacyjnych e-usług dla oferty turystycznej i kulturowej (poprzedzone analizą kosztów i korzyści);
- cyberbezpieczeństwo – projekty wzmocniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez inwestycje w systemy o zasięgu regionalnym lub lokalnym oraz podniesienie kompetencji w zakresie cyberbezpieczeństwa;
- budowa, rozwój, integracja i zwiększenie dostępności baz danych, zasobów cyfrowych o wysokim potencjale ich szerokiego wykorzystania oraz biznesowych

- przestrzeni cyfrowych (zasoby naukowe, kulturowe i administracji), aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego);
- rozwój infrastruktury danych przestrzennych (w przypadku powiatowego lub wojewódzkiego zasobu geodezyjnego, wyłącznie przy pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju);
- rozwój e-zdrowia (przy pozytywnej opinii Ministra Zdrowia oraz w uzgodnieniu z Komitetem Sterującym do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia zgodnie z przyjętym systemem koordynacji),
- rozwój narzędzi cyfrowych umożliwiających zapewnienie interoperacyjności i integracji podmiotów leczniczych z centralną architekturą informatyczną e-zdrowia zgodnie z Dyrektywą w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dyrektywa (UE) 2019/1024).
- podnoszenie kompetencji w jednostkach publicznych (niezbędnych dla prawidłowego wdrożenia nowych i wykorzystania istniejących e-usług) w formie kompleksowych projektów wykorzystujących finansowanie krzyżowe

Cel szczegółowy

Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Innowacyjność firm:

- profesjonalizacja IOB i zaawansowane usługi dla firm, w tym niezbędne inwestycje (w szczególności w obszarach inteligentnych specjalizacji),
- wdrażanie wyników prac badawczo-rozwojowych,
- odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu

II. Konkurencyjność firm:

- inwestycje rozwojowe w przedsiębiorstwach,
- inkubowanie przedsiębiorstw oraz dalsza akceleracja i rozwój po okresie inkubacji,
- wsparcie firm w początkowej fazie rozwoju,
- pakietowanie produktów i usług

III. Internacjonalizacja i ekspansja:

- umiędzynarodowienie przedsiębiorstw,
- promocja gospodarcza, (w tym tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwaniu inwestycji zewnętrznych),
- infrastruktura biznesowa na potrzeby MŚP

Cel szczegółowy

Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Podnoszenie wiedzy i umiejętności w zakresie zmian przemysłowych i innowacji, w tym:

- upowszechnianie wiedzy i umiejętności w zakresie Gospodarki 4.0, zielonej gospodarki,
- upowszechnienie wiedzy nt. innowacyjności, inteligentnych specjalizacji, przedsiębiorczości, transferu wiedzy i technologii

II. Projekty współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej służące rozwojowi umiejętności pracowników i kadry zarządzającej instytucji działających na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego

2.2. Środowisko

Cel szczegółowy

Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Kompleksowe przedsięwzięcia polegające na głębokiej modernizacji energetycznej budynków, obejmującej całą gamę prowadzących do zmniejszenia energochłonności działań typu wymiana ich wyposażenia na energooszczędne, instalację dedykowanych potrzebom energetycznym budynku urzędzeń OZE, wymianę /modernizację nieefektywnych systemów grzewczych na zero lub niskoemisyjne albo podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację systemów chłodzących itp. W sferze poprawy efektywności energetycznej budynków wsparcie skoncentruje się na:

- budynkach publicznych, których właścicielem jest samorząd terytorialny oraz podległe mu organy i jednostki organizacyjne;
- innych budynkach użyteczności publicznej, z wyłączeniem budynków należących do administracji rządowej i podległych jej organów i jednostek organizacyjnych;
- wielorodzinnych budynkach mieszkalnych (np. budynki komunalne, wspólnoty mieszkaniowe, TBS) z wyłączeniem budynków spółdzielni mieszkaniowych, budynków mieszkalnych stanowiących własność Skarbu Państwa/spółek z udziałem SP

II. Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach w różnych aspektach (np. zastosowanie energooszczędnych technologii, projekty dotyczące odzyskiwania energii cieplnej z procesów przemysłowych, instalacja urzędzeń OZE itp.);

III. Rozwój systemów ciepłowniczych obejmujący inwestycje w systemy ciepłownicze i chłodnicze (sieci) wraz z magazynami ciepła do 5 MW mocy zamówionej, podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej obiektów, w których likwidowane są źródła na paliwa stałe, wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych o paliwa stałe na źródła niskoemisyjne;

IV. Przebudowę, wymianę oświetlenia zewnętrznego, przede wszystkim ulicznego na energooszczędne (wraz z systemami zarządzania oświetleniem), poprawiającą efektywność energetyczną tych systemów oraz integrację instalacji OZE, energooszczędnego oświetlenia LED wraz z systemem zarządzania, z możliwością zastosowania magazynów energii;

V. Działania edukacyjne i szkoleniowe dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz władz wspierające m.in. realizację programów ochrony powietrza i uchwał antysmogowych

Cel szczegółowy
Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Inwestycje w odnawialne źródła energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej w tym z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem źródeł OZE do sieci energetycznych lub ciepłowniczych;</p> <p>II. Rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć</p>
Cel szczegółowy
Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Poprawa środowiska miejskiego poprzez zwiększenie skali zielonej i błękitnej infrastruktury (np. zbiorniki infiltracyjno-retencyjne, parki miejskie, ogrody deszczowe, powierzchnie przepuszczalne, rekultywacja cieków wodnych, powierzchniowe i podziemne zbiorniki szczelne, zielone dachy i ściany, ogrody wertykalne, parki linearne, kieszonek, zielone torowiska, zielone przystanki komunikacji miejskiej), w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła;</p> <p>II. Przedsięwzięcia w obszarze małej retencji mające na celu ochronę i utrzymanie zasobów wody oraz wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy poprzez rozwijanie naturalnej retencji (przywracanie bądź utrzymanie naturalnych ekosystemów), zabiegi agrotechniczne, fitomelioracyjne oraz zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej;</p> <p>III. Kompleksowe projekty mające na celu poprawę bezpieczeństwa użytkowników, utrzymanie dobrego stanu wody oraz zabezpieczenie brzegów systemu wodnego kanału Elbląskiego i Wielkich Jezior Mazurskich przed degradacją związaną z nadzwyczajnymi stanami pogodowymi, takimi jak ulewne deszcze, huragany i trąby powietrzne, przeciwdziałanie suszy i obniżaniu zwierciadła wód podziemnych zasilających jeziora i rzeki oraz zalewaniu obszarów zurbanizowanych i infrastruktury;</p> <p>IV. Rozwijanie systemów zintegrowanego monitorowania, prognozowania zagrożeń i ostrzegania środowiskowego;</p> <p>V. Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych jako elementu uzupełniającym powyższe przedsięwzięcia</p>
Cel szczegółowy
2.2.4. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
I. Inwestycje w zbiorcze systemy odprowadzania (sieci kanalizacyjne), oczyszczania ścieków oraz zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych;

<p>II. Inwestycje w systemy ujmowania, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody;</p> <p>III. Wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi;</p> <p>IV. Zapewnienie nowoczesnych systemów odbioru nieczystości płynnych i stałych z jednostek pływających w przystaniach, portach żeglarskich, stanicach wodnych i innych miejscach cumowania oraz w kamperowiskach, ponadto sezonowych pakietów sanitarnych w obozowiskach. Jako element projektu dopuszcza się dofinansowanie infrastruktury wodnej (np. pomost), o ile jest ona niezbędna do osiągnięcia celu projektu</p>
Cel szczegółowy
Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Inwestycje w kierunku zapobiegania powstawaniu odpadów i ograniczania ich ilości;</p> <p>II. Rozwój systemów selektywnego zbierania i odbioru odpadów oraz wsparcie ich recyklingu;</p> <p>III. Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, z wyłączeniem wsparcia dla inwestycji wymienionych w Art. 7 pkt f) i g) Rozporządzenia ws. EFRR 2021/1058 dotyczących składowania lub zwiększenia przepustowości instalacji przetwarzania odpadów reszkowych;</p> <p>IV. Projekty dotyczące naprawy i ponownego użytkowania przedmiotów;</p> <p>V. Projekty w zakresie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny;</p> <p>VI. Edukacja ekologiczna, w tym zwiększenie świadomości konsumentów, podmiotów publicznych i przedsiębiorstw na temat GOZ wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć</p>
Cel szczegółowy
Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Przedsięwzięcia służące zachowaniu lub przywracaniu stanu populacji zagrożonych gatunków zwierząt, roślin, grzybów i właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, zwalczaniu gatunków inwazyjnych oraz ochronie ekosystemów, w tym w szczególności na obszarach Natura 2000;</p> <p>II. Opracowanie (w tym aktualizacja) i wdrażanie dokumentów planistycznych parków krajobrazowych (w tym planów ochrony parków krajobrazowych, priorytetem będzie wsparcie opracowania i poprawy planów działań ochronnych tych parków, których teren obejmuje również obszar Natura 2000);</p> <p>III. Ochrona wód i ekosystemów od wód zależnych, przede wszystkim jezior. Interwencja skoncentruje się na urządzaniu i zagospodarowaniu terenów bezpośrednio wokół jezior, i łączących je kanałów, rzek, Zalewu Wiślanego (w ich strefie przybrzeżnej) w imię dbałości o jakość wody, ograniczenia zanieczyszczeń i antropopresji;</p>

IV. Ograniczanie antropopresji poprzez projekty zabezpieczające obszary chronione i cenne przyrodniczo przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, dotyczące, właściwego dla celów ochrony przyrody danego terenu, ukierunkowania ruchu turystycznego minimalizującego jego negatywny wpływ na stan różnorodności biologicznej wraz z elementami edukacyjno-informacyjnymi na temat ochrony przyrody i ograniczania antropopresji na środowisko przyrodnicze, oraz z wyłączeniem budowy marin i przystani jachtowych;

V. Ochrona i przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach zurbanizowanych, tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich oraz pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, zazielenianiu przestrzeni miejskiej oraz inwentaryzacji zieleni w miastach jako element takiego projektu;

VI. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody (w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży) jako element uzupełniający powyższe przedsięwzięcia;

VII. Rekultywacja i remediacja obszarów zdegradowanych działalnością gospodarczą (na terenach nie należących do Skarbu Państwa);

VIII. Usuwanie odpadów azbestowych i wyrobów zawierających azbest ze środowiska

2.3. Mobilność miejska	
Cel szczegółowy	
Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu	
<p>I. Inwestycje w infrastrukturę oraz nisko i zeroemisyjny tabor kołowy (spełniający wymogi „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/WE, z preferencją dla pojazdów bezemisyjnych) i szynowy na potrzeby transportu zbiorowego;</p> <p>II. Inwestycje w infrastrukturę do ładowania i tankowania: zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej (nowo zakupionych i już użytkowanych) oraz zeroemisyjnych pojazdów dla użytkowników indywidualnych, zapewniającą niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;</p> <p>III. Działania poprawiające przepływ i bezpieczeństwo pasażerów transportu publicznego (np. miejskie i podmiejskie węzły przesiadkowe, systemy ITS);</p> <p>IV. Działania na rzecz integracji transportu zbiorowego (wsparcie dla obiektów P+R („parkuj i jedź”) będzie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym) i wdrażania nowych zrównoważonych sposobów przemieszczania się (np. systemy biletowe, systemy współdzielenia środków transportu);</p> <p>V. Rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefy wolne od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, drogi, pasy i ścieżki rowerowe, likwidacja utrudnień w ruchu pieszym, tworzenie ciągłych i bezpośrednich tras pieszych);</p> <p>VI. Działania związane z przygotowaniem planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez podmioty zaangażowane w zarządzanie miejską polityką transportową;</p> <p>VII. Podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego wyłącznie jako element powyższych przedsięwzięć</p>	
2.4. Mobilność regionalna	
Cel szczegółowy	
Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu	
<p>I. Inwestycje infrastrukturalne o charakterze tzw. dostępowym w połączenia drogowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne);</p> <p>II. Inwestycje w drogi w miastach wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu wyprowadzenia ruchu z centrów miast;</p> <p>III. Inwestycje infrastrukturalne w celu świadczenia usług transportu publicznego/zbiorowego, w tym bezpieczny transport niezmotoryzowany o charakterze komunikacyjnym, tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym o charakterze użyteczności publicznej (spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE), w szczególności na rzecz pobudzania procesów rozwojowych na obszarach zmarginalizowanych i wzmocnienia roli miast tracących</p>	

funkcje społeczno-gospodarcze jako ośrodków aktywności społecznej i gospodarczej;

IV. Infrastruktura do ładowania i tankowania: zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej (nowo zakupionych i już użytkowanych) oraz zeroemisyjnych pojazdów dla użytkowników indywidualnych, zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;

V. Przedsięwzięcia służące integracji różnych form transportu (w tym, węzły przesiadkowe, systemy bike-sharing, ciąągów pieszo-rowerowych, uzupełnienie luk w infrastrukturze dla niezmotoryzowanych, obiekty P+R. W przypadku obiektów P+R wsparcie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym;

VI. Dedykowane przedsięwzięcia zwiększające bezpieczeństwo ruchu drogowego/transportu, w tym poprawiające bezpieczeństwo niechronionych użytkowników ruchu (ewentualnie wraz z działaniami edukacyjnymi i promocyjnymi);

VII. Zakup bezemisyjnego taboru kolejowego do przewozów o charakterze użyteczności publicznej wykonywanych przez operatorów wyłonionych zgodnie z prawem UE (w tym tzw. czwartym pakietem kolejowym). W przypadku umów zawartych po grudniu 2020 roku dofinansowanie będzie dotyczyć operatorów wybranych w konkurencyjnej procedurze przetargowej w rozumieniu Rozporządzenia 1370/2007, z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych w tym rozporządzeniu. Realizowane będą te projekty, w których nastąpi pełne rozliczenie korzyści wynikającej z dofinansowania inwestycji taborowej. Między innymi możliwe będzie przejęcie taboru przez organizatora po cenie rynkowej pomniejszonej o otrzymane przez operatora wsparcie (pomoc publiczną) bądź udostępnienie taboru innym uczestnikom rynku na niedyskryminujących warunkach. Zakupiony tabor będzie wyposażony w system ERTMS;

VIII. Systemy zarządzania ruchem lotniczym (ATM) wynikające z SESAR;

IX. Cyfryzacja sektora transportu (m.in. aplikacje mobilne dla użytkowników dróg, systemy informacji drogowej, w tym projekt własny samorządu województwa pn. Dynamiczny System Informacji Drogowej)

2.5. Edukacja i kompetencje EFRR

Cel szczegółowy

Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie placówek oświatowych (edukacja przedszkolna, podstawowa, ponadpodstawowa, wyższa) w celu zwiększenia jej dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

II. Inwestycje w infrastrukturę szkół i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego;

III. Inwestycje w infrastrukturę szkół wyższych (na kierunkach praktycznych) i wyższych zawodowych na potrzeby kierunków wskazanych jako kluczowe z punktu widzenia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie specjalistycznego wyposażenia pracowni do nauki zawodu

2.6. Edukacja i kompetencje EFS+

Cel szczegółowy
Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Przygotowanie i realizacja kompleksowych programów rozwojowych;</p> <p>II. Wdrożenie nowoczesnego modelu doradztwa edukacyjno-zawodowego;</p> <p>III. Wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m.in.: poprzez studia podyplomowe jak też inne formy doskonalenia zawodowego;</p> <p>IV. Wsparcia szkoleniowego i doradczego dla osób realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego</p>
Cel szczegółowy
Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Wsparcie w obszarze edukacji przedszkolnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej na obszarach deficytowych; • zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej, z uwzględnieniem potrzeb dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i/lub niepełnosprawnościami; • zwiększanie atrakcyjności edukacji przedszkolnej poprzez realizację zajęć wspomagających rozwój dzieci oraz wspierających kompetencje kluczowe, umiejętności podstawowe i przekrojowe; <p>oraz uzupełniająco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preorientacja zawodowa; • wsparcie rodziców/opiekunów prawnych w procesie wychowawczym; • wsparcie kadry ośrodków wychowania przedszkolnego wynikające z indywidualnych potrzeb placówki <p>II. Wsparcie w obszarze szkół podstawowych i ponadpodstawowych ogólnokształcących - kompleksowe programy rozwojowe szkół/ placówek oświatowych uwzględniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie uczniów, w tym m.in. kształtowanie kompetencji kluczowych, umiejętności podstawowych i przekrojowych wynikających z ich indywidualnych potrzeb, • tworzenie warunków dla realizacji edukacji włączającej, w tym uwzględniającej potrzeby wynikające z niepełnosprawności lub innej niekorzystnej sytuacji,

- wsparcie PPP jako element współpracy ze szkołami w ramach programów rozwojowych (komplementarnie do działań realizowanych na poziomie krajowym),

oraz uzupełniająco:

- realizację atrakcyjnych zajęć dla uczniów poza edukacją formalną, służących rozwojowi ich uzdolnień, pasji i zainteresowań, m.in. współpraca z bibliotekami oraz instytucjami kultury
- wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m. in.: poprzez studia podyplomowe jak też inne formy doskonalenia zawodowego a także w zakresie pracy z dziećmi migrantów i uchodźców (m.in. praca z dziećmi z traumą, w obcym języku) oraz uczniem/słuchaczem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a także promowanie pozytywnego wizerunku nauczyciela,
- aktywne wsparcie rodzin uczniów, w tym rozwijanie współpracy na linii nauczyciele - rodzice/opiekunowie prawni, pomoc stypendialna (dla uczniów z grup defaworyzowanych) i psychologiczna,
- działania mające na celu przejście od modelu obejmującego szkoły specjalne do modelu obejmującego szkoły integracyjne

III. Wsparcie w obszarze kształcenia zawodowego - kompleksowe programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym uwzględniające:

- wsparcie uczniów/ słuchaczy prowadzące do zdobycia umiejętności, kompetencji i/lub kwalifikacji zawodowych zgodnych z aktualnym i prognozowanym zapotrzebowaniem na regionalnym rynku pracy i/lub regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami,
- wsparcie uczniów/ słuchaczy prowadzące do kształtowania kompetencji kluczowych,
- współpraca z pracodawcami w celu włączenia ich w proces kształcenia zawodowego, w tym organizacja praktycznego kształcenia zawodowego w rzeczywistych warunkach pracy z uwzględnieniem najnowszych trendów technologicznych,

oraz uzupełniająco:

- realizacja zajęć dla uczniów/ słuchaczy przygotowujących m.in. do egzaminów zawodowych, potwierdzających kwalifikacje zawodowe,
- realizacja atrakcyjnych zajęć dla uczniów/ słuchaczy ułatwiających wejście na rynek pracy i/lub kontynuację nauki w tym m.in. udział w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych,
- wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m.in.: poprzez studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, jak też inne formy doskonalenia zawodowego a także w zakresie pracy z dziećmi migrantów i uchodźców (m.in. praca z dziećmi z traumą, w obcym języku) oraz uczniem/słuchaczem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną służącą motywowaniu uczniów do rozwoju zawodowego a także w razie potrzeby tworzenie warunków dla realizacji edukacji włączającej, w tym potrzeb wynikających z niepełnosprawności lub innej niekorzystnej sytuacji

Cel szczegółowy

Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Kompleksowe wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez realizację doradztwa kariery, dofinansowanie kursów/szkoleń oraz potwierdzanie umiejętności zdobytych poza edukacją formalną realizowanych poprzez Bazę Usług Rozwojowych (BUR);</p> <p>II. Szkolenia/ kursy z zakresu rozwijania umiejętności/ kompetencji podstawowych, zwłaszcza umiejętności cyfrowych dla osób o niskich umiejętnościach i kompetencjach w tym cyfrowych (szkolenia poza BUR, umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways);</p> <p>III. Lokalne inicjatywy edukacyjne w zakresie podnoszenia kompetencji osób dorosłych, w tym np. LOWE, czy działania wspierające animowanie lokalnych partnerstw;</p> <p>IV. Wsparcie kadr systemu ochrony zdrowia w zakresie kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia oraz opiekunów nieformalnych w zakresie szkoleń i walidacji umiejętności i kompetencji dotyczących opieki długoterminowej</p>
2.7. Rynek pracy
Cel szczegółowy
Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy celem zwiększenia ich szans na zatrudnienie;</p> <p>II. Wsparcie dostępu do zatrudnienia kobiet (w szczególności wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych);</p> <p>III. Kompleksowa aktywizacja zawodowa osób zatrudnionych celem poprawy ich sytuacji zawodowej na rynku pracy, m.in. poprzez wsparcie doradcze, szkoleniowe, stażowe, pośrednictwo pracy</p>
Cel szczegółowy
Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływow i mobilności na rynku pracy
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
I. Doskonalenie potencjału i profesjonalizację kadr regionalnych instytucji rynku pracy
Cel szczegółowy
Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego

środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Usługi rozwojowe świadczone w oparciu o podejście popytowe, zgodne ze zdiagnozowanymi potrzebami oraz rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania usług rozwojowych;</p> <p>II. Dostosowanie środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym tworzenie dobrych warunków pracy, szkoleń pracowników w zakresie wypalenia zawodowego oraz chorób związanych z pracą;</p> <p>III. Wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem pracy zdalnej;</p> <p>IV. Wsparcie outplacementowe;</p> <p>V. Programy profilaktyczne chorób związanych z miejscem pracy;</p> <p>VI. Rehabilitacja medyczna ułatwiająca powroty do pracy;</p> <p>VII. Wsparcie pracowników opieki długoterminowej w celu dostosowania do przyszłych potrzeb i usług</p>
Cel szczegółowy
Wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, w tym migrantów
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
I. Aktywizacja zawodowa obywateli państw trzecich, w tym migrantów
2.8. Włączenie i integracja EFRR
Cel szczegółowy
Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Rozwój integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ) poprzez wsparcie tworzenia nowych podmiotów lub inwestycje w istniejących podmiotach reintegracyjnych (wsparcie ZAZ i WTZ w należycie uzasadnionych przypadkach i pod warunkiem powiązania z procesem deinstytucjonalizacji);</p> <p>II. Rozwój usług społecznych poprzez inwestycje, w tym miejsca świadczenia usług opiekuńczych i bytowych oraz w infrastrukturę służącą pieczy zastępczej, zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji;</p> <p>III. Rozwój różnych form mieszkalnictwa na rzecz włączenia społecznego powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (m.in. mieszkania o</p>

charakterze wspomagany i chronionym, mieszkania wytnieniowe]
2.9. Włączenie i integracja EFS+
Cel szczegółowy
Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Aktywizacja społeczna i zawodowa, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompleksowe wsparcie aktywizacyjne osób, rodzin i społeczności zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym, oraz inne działania towarzyszące jak np. poprawa warunków mieszkaniowych oraz poprawa kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i udziału w kulturze, ▪ aktywizacja w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), poprzez tworzenie nowych podmiotów oraz tworzenie nowych miejsc reintegracji społecznej i zawodowej w istniejących podmiotach reintegracyjnych (wsparcie ZAZ i WTZ w należycie uzasadnionych przypadkach i pod warunkiem powiązania z procesem deinstytucjonalizacji) <p>II. Ekonomia społeczna, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompleksowe wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej realizowane przez akredytowane regionalne OWES, w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> ○ tworzenia i początkowego utrzymania nowych miejsc pracy w nowych i istniejących przedsiębiorstwach społecznych poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe, ○ usług na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie (działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe) oraz innych usług wpływających na rozwój ekonomii społecznej przewidzianych w aktualnej wersji KPRES, WPRES oraz standardach OWES, ○ usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych służące ich profesjonalizacji (np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych) oraz popularyzacji rozwiązań wspierających lokalnie rozwój ekonomii społecznej, w tym jako realizatora usług społecznych, szczególnie istotnych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu, ○ wsparcia realizacji indywidualnego procesu reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych oraz wsparcia finansowego na działania reintegracyjne w przedsiębiorstwach społecznych
Cel szczegółowy
Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
I. Integracja społeczna obywateli państw trzecich, w tym migrantów, przebywających w regionie w celach zarobkowych oraz ich rodzin i otoczenia
Cel szczegółowy

Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

- I. Rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej w oparciu o zdeinstytucjonalizowane formy opieki, jak np. usługi asystenckie, opiekuńcze, specjalistyczne i inne usługi opiekuńcze, oraz innych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania,
- II. Rozwój zdeinstytucjonalizowanych form opieki długoterminowej, w tym również kadry/osób świadczących takie usługi,
- III. Szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji,
- IV. Wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- V. Wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania usług społecznych w społeczności lokalnej w formule deinstytucjonalizacji, w tym centrów usług społecznych,
- VI. Poprawa dostępności usług i rozwój oferty wsparcia dziennego skierowanych do seniorów,
- VII. Rozwój usług teleopieki (jako elementu wsparcia i pod warunkiem zagwarantowania kompleksowości usługi opiekuńczej),
- VIII. Wspieranie działań w zakresie wzmocnienia więzi i integracji międzypokoleniowej, w tym promujących ideę wolontariatu,
- IX. Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności (jako część projektów wspierających),
- X. Wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania mieszkalnictwa o charakterze wspomagającym i chronionym oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, dostosowanego do potrzeb osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami),
- XI. Inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług, m.in. wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych oraz wsparcie działań, które zapobiegają bądź umieszczają osoby wymagające wsparcia w placówkach całodobowych długoterminowych,
- XII. Programy profilaktyczne chorób stanowiących poważny problem w regionie na podstawie danych z map potrzeb zdrowotnych

Cel szczegółowy

Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

- I. Usługi dla rodzin, dzieci i młodzieży, w tym:
 - wsparcie rodzin w niwelowaniu ich deficytów, w tym w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz wzmocnienie środowiskowych form wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

- wsparcie dla osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, z uwzględnieniem sytuacji problemowej, w tym wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych dla osób usamodzielnianych,
- tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej i usługi wsparcia dla rodzin zastępczych (oraz kandydatów), w tym szkolenia kadr oraz upowszechnianie idei rodzicielstwa zastępczego,
- usługi dla dzieci i młodzieży wymagającej wsparcia, przebywających w rodzinach, jak także w różnego rodzaju instytucjach całodobowych (np. w ośrodkach wychowawczych),
- wspieranie działań w zakresie wzmocnienia więzi i integracji rodzin, w tym promujących ideę wolontariatu,

II. Usługi interwencji kryzysowej,

III. Usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie oraz w zakresie kompleksowej pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem (i ich rodzinom),

IV. Usługi dla osób w kryzysie bezdomności, z uwzględnieniem lokalnej specyfiki zjawiska,

V. Inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług

2.10. Zdrowie

Cel szczegółowy

Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu

I. Wzmocnienie roli podstawowej opieki zdrowotnej w dostarczaniu dostępnych i dobrej jakości usług zdrowotnych (inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej);

II. Wzmocnienie roli AOS w celu odwracania piramidy świadczeń poprzez inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej];

III. Wsparcie w zakresie diagnostyki nakierowane na rozwój opieki jednego dnia oraz wzmocnienie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej poprzez inwestycje w nowoczesną infrastrukturę i sprzęt szpitali

IV. Deinstytucjonalizacja świadczenia usług zdrowotnych i opieki długoterminowej, w tym środowiskowych form opieki, w szczególności osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, w celu poprawy ich dostępności i jakości poprzez inwestycje w infrastrukturę (w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej]

2.11. Turystyka i kultura

Cel szczegółowy

Wzmocnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Przeciwdziałanie procesowi degradacji obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in.: digitalizacja, działania ratunkowe, udostępnianie), adaptację obiektów zabytkowych na cele turystyczne i edukacyjne,</p> <p>II. Rozwój nowoczesnej publicznej infrastruktury prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej np. mediateki,</p> <p>III. Ochrona i udostępnianie zabytków ruchomych oraz muzealiów i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) także poprzez proces digitalizacji (jako element projektu inwestycyjnego w obiekcie o charakterze muzealnym),</p> <p>IV. Inwestycje w infrastrukturę służącą zachowaniu i popularyzacji dziedzictwa (w tym: gwara, tańce ludowe, tradycje, wierzenia, zawody tradycyjne),</p> <p>V. Działania polegające na tworzeniu innowacyjnej oferty turystycznej lub kulturalnej wynikające ze współpracy szkół, instytucji z sektora kultury oraz sektora kreatywnego z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi,</p> <p>VI. Rozwój infrastruktury regionalnych szlaków turystyki aktywnej (np. rowerowej, kajakowej, żeglarskiej),</p> <p>VII. Tworzenie i rozwój turystycznych szlaków tematycznych w oparciu o dziedzictwo regionu,</p> <p>VIII. Wsparcie publicznie dostępnej infrastruktury turystycznej (m.in.: Camper Parki, miejsca postoju rowerzystów, miejsca cumowania, kąpieliska, punkty informacji turystycznej),</p> <p>IX. Ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz infrastruktury turystycznej, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p>
2.12. Rozwój obszarów miejskich
Cel szczegółowy
<p>Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>
Rodzaje projektów planowanych do wsparcia w ramach celu
<p>I. Inwestycje w istniejące budynki dla celów społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub usługowo-mieszaniowych, mieszkaniowych wraz z niezbędnym wyposażeniem;</p> <p>II. Rekonstrukcje budynków, przyczyniające się do odtwarzania oryginalnych i charakterystycznych układów przestrzennych na danym terenie, służące odtwarzaniu historycznej zabudowy;</p> <p>III. Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni publicznych, by dobrze spełniały funkcje społeczne (w tym istniejących terenów zielonych oraz podwórek stanowiących własność/współwłasność beneficjentów wsparcia) wraz z małą architekturą</p>